

Özgürlük Savunucuları Bitcoin Konusunda Neden Hevesli?*

Diego Zuluaga

Çeviri: Muhammed Akbaba

Geçtiğimiz on yılda, özellikle özgürlükçü çevrelerde çevirimiçi bitcoinden bahsetmekten kaçınmak zor oldu. Ancak çoğu kişi için hâlâ biraz kafa karıştırıcı ve belli bir zümreye ait bir konudur. Öyleyse, bu yazılım parçası nedir ve özgürlük savunucuları bu konuda neden bu kadar hevesli?

Bitcoin, eşler arası bir elektronik ödeme sistemidir ve ilk kripto para birimidir —yani, kriptografiye dayanan dijital bir değişim aracıdır. 2008'de icat edilen ve 2009'un başlarında piyasaya sürülen bitcoin, aracı olmadan dijital işlemleri mümkün kılmak için karmaşık matematik ve merkezi olmayan doğrulama kullanır. Yüzlerce kripto para ardından gelirken, bitcoin, Kasım 2020 ortası itibarıyla 294 milyar dolarlık piyasa değeri (tüm kripto para birimlerinin piyasa değerinin %64,9'u) ile en değerli olmaya devam ediyor.

Özel olarak yayımlanan bir borsa aracı olan bitcoin, birçok liberteryenin derinden ilgilendiği bir soruna özgürlükçü bir cevaptır: Devlet tarafından özel mülkiyetin kötüye kullanılması ve ele geçirilmesi. Tarih, paranın değerini halkın pahasına düşürmek için tekel ayrıcalıklarını kullanan hükümet örnekleriyle doludur. Ayrıca, daha az sistematik de olsa, fonlarının kontrolünü başkalarına vermeleri için insanları aldatmaya yönelik pek çok özel program örneği olmuştur. Bu kamusal ve özel istismarlar hem doğrudan kurbanlarına hem de finans kurumlarına olan güveni zedelenen genel kamuoyuna büyük zararlar vermektedir.

Bu kurumların ellerini bağlamak amacıyla, toplumlar zaman içinde, banknotların rekabetçi temininden altın olarak geri ödenebilirliğine ve son zamanlarda merkez bankası işlemleri için açık kuralların yaratılmasına kadar birçok düzenleme geliştirdiler. Ancak Satoshi Nakamoto takma adlı bitcoin mucidi, tamamen daha radikal bir şey denedi. Üçüncü şahıslara güvenmenin işlem maliyetlerini artırmasından ve internetteki “geri döndürülemez hizmetler için geri döndürülemez ödemeleri” engellediğinden endişelenen Nakamoto, rızası olan tarafların birbirleriyle aracısız şekilde doğrudan işlem yapmasını sağlayan eşler arası bir elektronik nakit sistemi önerdi.

Bitcoinden önce, internet ticaretine eşler arası ödemeler getirme girişimleri “çift harcama sorunu”nu temel almıştı. Bu, kullanıcıların aynı parayı birden fazla kez harcamasını engellemenin zorluğudur. Çözümler, kaçınılmaz olarak, hepsi bir ücret karşılığında; alıcıların satıcılara ödeme yapacak

* **Orijinal Kaynak:** Zuluaga, Diego. (2020, November 24). “[Bitcoin](#)”. *Libertarianism*.

Atıf Şekli: Zuluaga, Diego. (2020, Aralık 05). “Özgürlük Savunucuları Bitcoin Konusunda Neden Hevesli?”, Çev. Muhammed Akbaba. sosyalbilimler.org **Link:** <https://sosyalbilimler.org/bitcoin-ozgurluk>

paraya sahip olmalarını ve satıcıların kararlaştırıldığı şekilde teslim etmelerini sağlamakla görevli PayPal gibi bir aracı ödeme işlemcisini içeriyordu. Kriptografi ve blok zincir teknolojisini birleştirerek —ki bu sayede tüm geçmiş işlemler halka açık bir defterde listelenir ve yenilerini eklemek için fikir birliği gerekir— bitcoin ilk kez çift harcama sorununu, bir ücret karşılığında, kullanıcıların fonlarını hırsızlıktan korumalarına izin verirken, diğer kullanıcıları da işlemleri doğrulamaya teşvik ederek aştı.

Bitcoinin özgürlükçü iyi niyetini doğrulayacakmışcasına, 1999'da serbest piyasa ekonomisti ve Nobel Ödülü sahibi Milton Friedman buna çok benzer bir şey öngördü. Friedman, “İnternetin, hükümetin rolünü azaltmak için en önemli güçlerden biri olacağını düşünüyorum” dedi. Devam etti:

Eksik olan ancak yakın zamanda geliştirilecek şey, güvenilir bir e-nakit: İnternette A'dan B'ye A ve B'nin birbirini tanımaksızın para transfer edebileceği, 20 dolarlık bir banknotu alıp size teslim edebildiğim ve nereden geldiğine dair hiçbir kayıt bulunmayan bir yöntem.

Bitcoin, bu türden geçerli ilk “e-nakit” idi. Ancak destekçilerinin en iyi umutlarına rağmen, bitcoin “genel kabul gören bir değişim aracı” olmadığı için henüz para statüsüne ulaşamadı. Herhangi bir kişinin bir şeyi para olarak kullanma istekliliği diğer insanların onu kabul etme eğilimine bağlı olduğundan, ABD doları gibi yerleşik bir değişim aracına meydan okuyan bir girişimci olan bitcoin, bu arayışta büyük zorluklarla karşı karşıya. Bugüne kadar, hükümetin neden olduğu amansız enflasyon sayesinde yerel paranın değersiz hâle geldiği Venezuela gibi sınır bölgeleri, bitcoinin tasarrufların erozyonuna karşı bir kalkan ve sermaye kontrollerini atlatmanın bir yolu olarak sınırlı bir şekilde benimsendi.

Ancak, bitcoin şu ana kadar dolar ve euro gibi büyük itibari paralara doğrudan bir rakip olarak çok az etkiye sahipken, ödemelerde yenilikçilik üzerindeki etkisinin abartılması zordur. Bitcoin, aracı olmadan işlemleri mümkün kılmak için benzer bir yazılıma dayanan binlerce başka kripto para birimi üretti. Belki de en ünlü —ve ikinci en değerli— bu tür türev kripto para birimi, yaratıcısı Vitalik Buterin'in “Herkesin, dünyanın dört bir yanındaki binlerce bilgisayardan oluşan son derece sağlam ve merkezi olmayan bir konsensüs ağında yazıldığı gibi yürütüldüğü garanti edilen programları yükleyip çalıştırabileceği” bir “dünya bilgisayarı” olarak tanımladığı etherumdur.

Geniş kapsamda, bitcoin özel şirketleri ve hükümetleri elektronik ödemelerde inovasyon yapmaları için yeni fırsatların farkına vardırı. Facebook'tan (ve Libra Birliği ortaklarından) JP Morgan'a kadar çok uluslu şirketler kendi özel para birimlerini geliştirirken, önde gelen birkaç merkez bankası onlarca yıldır çıkardıkları kâğıt notların dijital versiyonlarını araştırıyor. Bitcoinin aksine, bu özel ve merkez bankası dijital para birimleri eşler arası değil, bir aracı tarafından ihraç edilecek. Yine de bitcoinin sağladığı entelektüel ve girişimci itici güç olmadan prototipler olarak var olma ihtimalleri düşüktür.

Önceden vazgeçilmez olan güvenilir üçüncü tarafın kaldırılması, bitcoinin ana yeniliğidir ancak aynı zamanda büyümesinin önündeki başlıca engeldir. Bir aracı olmadan bir ödeme ağı çalıştırmak pahalıdır: Bitcoin konusunda, kullanıcılar, halka açık bitcoin defterinde (veya blok zincirinde) uzun bir işlem blokları zincirine ekledikleri işlemleri doğrulamanın bir yolu olarak zor matematik problemlerini çözmek için bol miktarda elektrik harcarlar. Bu sistem, ağı dolandırmaya çalışmanın maliyetini artırır ancak aynı zamanda, Visa ve PayPal gibi aracı ağlara kıyasla bitcoin işlemlerini daha yavaş ve daha

maliyetli hâle getirir. Son derece kusurlu merkez bankası parasının yerine geçse bile, bitcoinin eksiklikleri vardır, zira önceden programlanmış ve sabit bitcoin arzı —gelecekteki değer kaybına karşı koruma amaçlıdır— genel kabul görmesi hâlinde bile makroekonomik istikrar sağlamaya uygun olmayacaktır.

Tüm işlemleri bitcoin defterinde çalıştırmanın yüksek maliyeti ve sınırlı takdir yetkisi, bitcoin bazlı sözleşmelerin norm hâline geldiği ve bitcoinin en popüler değişim aracı olduğu bir dünyada bile ticari bankalar ve özel ödeme ağları gibi araçların rolünün devam edeceği anlamına gelir. Örneğin, her gün binlerce işlemi işleyebilirler, ancak yalnızca günün son bakiyesini Bitcoin blok zincirinde çözebilirler. Bu, blok zincirinin kalıcı, değişmez doğasından yararlanırken, onu kullanma maliyetini de düşürür. Ve birçok Bitcoin hayranı araçlara güvenme fikrinden hoşlanmasa da onlar bile Bitcoin ağındaki tıkanıklığı azaltmanın yollarını bulmaya çalıştılar, böylece işlem hızında Visa gibi yerleşik ağlara yaklaşabilir. Şu anda, Bitcoin, Visa'nın 24.000 işlemiyle kıyaslandığında saniyede yalnızca yedi işlem gerçekleştiriyor.

Araçlar ayrıca, bitcoin cinsinden birimler çıkararak ve miktarlarını talebe ve dolaşım hızına (parasal iktisatçıların hız dediği) yanıt olarak otomatik olarak değiştirerek bitcoini makroekonomik olarak daha cazip bir para hâline getirebilirler. Kanada ve İskoçya gibi ülkelerdeki ticari bankalar, altın standardı sırasında parasal ve finansal istikrarı böyle korudu. Altın rezervleri sabitti ancak çıkardıkları banknotlar —nihayetinde altınla ödenebilir olsa da— talebe ve hıza göre değişiyordu. O zamanlar ne Kanada ne de İskoçya'nın bir merkez bankası yoktu ancak merkez bankası olan İngiltere ve ABD'den daha iyi makroekonomik sonuçlar elde ettiler. Bitcoinin genel kabul görmesine yardımcı olurken, aynı zamanda bir merkez bankası biçiminde hükümet tekeli ihtiyacını ortadan kaldıran bu aracı çözüm, özgürlükçü bitcoin hayranlarını memnun etmelidir.

Bitcoinin itibari paraların yerini alıp almayacağı, pek olası olmasa da belirsizliğini koruyor. Yine de tek etkisi hükümetleri kısa vadeli siyasi kazançlar için ülkelerinin parasal ve finansal sistemlerine zarar vermektен caydırmak olsa bile, bitcoinin icadı değerli olacaktır. En zararlı suistimaller, hükümetler (veya baskın özel şirketler) kendilerini karşı konulamaz tekel pozisyonlarında bulduklarında meydana geldi. Bitcoin gibi uygun rakipler yaratarak onların yaptıkları işe bütün enerjilerini ve dikkatlerini vermelerini sağlamak bu yüzden önemlidir.

Kayda Değer Akademik Metinler mottosuyla, 10 Ağustos 2015 tarihinde yayın hayatına başlayan *sosyalbilimler.org*, sosyal bilimler alanında çalışma yürüten her bireyin yararlanmasına veya katkı sunmasına açık akademik bir web sitesidir. Hakkında detaylı bilgi almak için sosyalbilimler.org/hakkinda sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube'da @**sosbilorg** kullanıcı adıyla *Sosyal Bilimler*'i takip edebilirsiniz.

sosyalbilimler.org/abonelik sayfasından e-bülten aboneliği olarak, her pazar günü, o hafta içinde sosyalbilimler.org'da yayımlanan çalışmaların tamamını size gönderilecek bir e-posta ile alabilirsiniz.

sosyalbilimler.org'da yayımlanan metin, video ve podcastlerin paylaşıldığı Telegram grubuna t.me/sosbilorg adresinden katılabilirsiniz.